

GROENE LONGEN WANDELING IN BOOM

KLEIBROODROUTE

WANDELBROCHURE

Afdragen klei

GROENE LONGEN WANDELING

KLEIBROODROUTE

Voorwoord

De gemeente Boom ligt centraal in de Rupelstreek, een gebied dat zich door zijn industriële geschiedenis van alle andere regio's in Vlaanderen onderscheidt. Grote delen van de Rupelstreek waren kleiontginningsgebieden, waar de meeste mensen hun 'brood' verdienden in en met de klei.

Een kleibrood is tevens een kalksteen die in de kleilagen wordt aangetroffen. Deze wandelroute, die de vier mooie groene longen van Boom aandoet, werd oorspronkelijk ontwikkeld door ATB de Natuurvrienden, WSV Schorrestappers en Natuurpunt en kreeg toen de toepasselijke naam *het vier gebiedenpad*.

De wandeling wil het verstedelijkte Boom in een groen daglicht plaatsen. Ze wordt gespekt met interessante weetjes over fauna en flora en over plaatselijke initiatieven rond duurzaam leven. Het gemeentebestuur dankt Regionaal Landschap Rivierenland en Toerisme Rupelstreek voor de samenwerking en wenst je een aangename wandeling door Boom, het hart van de Rupelstreek.

Wandelen in het groen © Mie De Backer

PRAKTISCH

Ben je geïnteresseerd in geschiedenis, landschap, cultuur, landbouw of natuur? Neem dan deze brochure mee op je wandeling! Op de aangeduide stopplaatsen kan je het oude en nieuwe landschap (her)beleven.

Eeuwenlang was de Rupelstreek het decor voor kleiontginningen. Het landschap is getekend door de typische kleiputten, waarvan sommige ondertussen door de mens opnieuw werden gevuld of door de natuur werden heroverd. We nemen je mee langs enkele groene gebieden: het park van Boom, de Kleine Steylen, de twee voormalige kleiputten in het provinciaal Recreatiedomein De Schorre, het natuurgebied Bos N en de prachtige oevers van de Rupel.

De route volgt Wandelnetwerk Rivierenland, een realisatie van Regionaal Landschap Rivierenland en Toerisme Provincie Antwerpen. De wandelpaden kruisen elkaar in een netwerk van genummerde knooppunten, zodat je zelf je eigen traject kan uitstippelen. Je hoeft dus alleen de knooppuntnummers in de juiste volgorde te volgen.

Het vertrek- en eindpunt van de wandeling ligt in het gemeentelijk park van Boom, ter hoogte van het Ecohuis 't Kleibrood, 's Herensbaan 129, 2850 Boom. Parkeren kan vlakbij in de Beukenlaan of de Acacialaan. De route is 11 km lang en loopt voornamelijk over verharde wegen die toegankelijk zijn voor (terrein)kinderwagens.

Voor boekingen en meer informatie over begeleide wandelingen met een Scheldelandgids kan je terecht bij:
TOERISME RUPELSTREEK,
03/880 76 25 - info@toerismerupelstreek.be
www.toerismerupelstreek.be

Moestuintjes Ecohuis 't Kleibrood

KLEIBROODROUTE

Aan het startpunt zie je Ecohuis 't Kleibrood waar je alle informatie en advies over duurzaam leven vindt. Het Ecohuis is een trefpunt voor milieueducatie met tentoonstellingen, demotuinen en permanente infostands van Natuurpunt Rupelstreek en Regionaal Landschap Rivierenland. Het Ecohuis vormt ook de uitvalsbasis voor heel wat activiteiten zoals toeristische streekwandelingen, fietsroutes en cursussen.

Meer informatie: MEC 't Kleibrood, milieu@boom.be, www.boom.be

Ga vanaf de startplaats (knooppunt 195) richting knooppunt 117.

De knotwilgen langs het wandelpad werden aangeplant in het kader van Behaag Natuurlijk, een jaarlijkse actie van Natuurpunt om het aanplanten van autochtone hagen en houtkanten te bevorderen. Autochtone plantgoed stamt af van bomen en struiken die zich na de laatste ijstijd spontaan in onze gebieden gevestigd hebben. Ze vertoeven al zeer lang in onze gebieden en zijn dus heel goed aangepast aan de bodem en de leefomstandigheden in de streek. Deze kleine landschapselementen bepalen voor een groot deel het typische landschap van een streek.

Volg nu richting knooppunt 118. Aan dit knooppunt sla je rechtsaf richting knooppunt 115. Je bevindt je nu in het gebied De Kleine Steylen.

De Kleine Steylen is een kleinschalig landschap dat gevrijwaard werd van kleiontginning, verstedelijking en industrialisering. Het oorspronkelijk reliëf is nog duidelijk in het landschap waarneembaar. Onder je voeten ligt een kleipakket van 40 meter dik. De Boomse kleilaag loopt onder vele

Kleine Steylen

gemeenten op een diepte van meer dan 100 meter, maar komt enkel aan de oppervlakte in Boom, vandaar de naam. De klei bood meer weerstand tegen erosie dan het zand in de omgeving, zodat de harde kleilaag als een heuvel (cuesta) in het landschap overbleef.

Het landbouwgebied de Kleine Steylen ligt op de cuestarug. Je ziet er verschillende kleine landschapselementen: grachten, bomenrijen (knotwilg, populier, zomereik en els), hagen, houtkanten en poelen. Deze zijn ecologisch zeer waardevol als biotoop en als verbindingselement tussen natuurgebieden. Een goed beheer is noodzakelijk! Natuurpunt plaatste hier nestkasten voor torenvalken, steenuilen en kerkuilen. De bloemrijke bermen trekken insecten (bijen, wespen, sprinkhanen, kevers, spinnen...), amfibieën, vogels en kleine zoogdieren aan.

Onderweg zie je de paarden van de Boomse Rij- en Jumpingclub, waar jongeren van alle leeftijden kunnen leren paardrijden. De ruitersclub besteedt veel aandacht aan het correct en veilig leren omgaan met de paarden en aan hun verzorging. De Boomse groene longen bieden een ideaal kader voor prachtige ruitertochten. In de paardenstallen van de manege broedt een kolonie boerenzwaluwen. Wie weet kan je er deze luchtacrobaten wel spotten? Je kan ze herkennen aan hun lange, diep gevorkte staart en hun roodbruine keel en voorhoofd. Ze bouwen hun nesten graag in stallen waar ze ongehinderd in- en uit kunnen vliegen, inwonende koeien, varkens of paarden zijn een pluspunt. Dieren trekken immers insecten aan, die door de zwaluwen bejaagd kunnen worden.

LEGENDE

Groene Longen wandeling

knooppunt

Wandelnetwerk Rivierenland

Startplaats Groene Longen

Wandeling: tussen knooppunt 95
en 105

Café/ restaurant

Parkeerplaats

Fietsoverzet

Overnachtingsmogelijkheid

Museum

Infopunt

NMB Station

Kerk

Kapel

Verharde ondergrond

Onverharde ondergrond

Natuur- of bosgebied

In de natuur- of bosgebieden mag je de natuur niet verstoren.

© 2015 Toerisme Provincie Antwerpen – www.provincieantwerpen.be
Voor verbeteringen en suggesties op de routes en de bewegwijzering:
www.routedokter.be

Boerenzwaluw

Kamsalamander

Het wandelpad loopt door een decor van moerasachtige poelen, rietkragen en unieke Vlaamse melkschappen. Deze schapen behoren tot de beste melkschappenrassen ter wereld en bevorderen bovendien de biodiversiteit doordat ze via hun vacht allerhande zaden verspreiden. Dit schapenras is al sinds de middeleeuwen bijzonder populair omwille van zijn vruchtbaarheid, zijn lekkere melk en zijn wol, die in vele Vlaamse wandtapijten werd verwerkt. Omdat deze schapen de grootste honger tijdens de Eerste Wereldoorlog moesten stillen, is hun aantal drastisch verminderd. Tot op vandaag zijn de Vlaamse melkschappen een bedreigd ras. Opgelet: voeder deze schapen niet om eventuele ziektes te vermijden.

Meer info: Melkschappenboerderij-wolbewerking-kunstweefatelier, Freddy Michiels – Lutgardis Gielis, 's Herenbaan 32, 2840 Reet

Aan knooppunt 115 sla je opnieuw rechtsaf richting knooppunt 297 waar je rechtdoor gaat richting knooppunt 104. Volg nu richting knooppunt 200 en ga daarna naar knooppunt 199.

Extra: aan knooppunt 199 wandel je kort door de woonwijk richting knooppunt 160 voor een uitkijkpunt op de oude kleiputten ten oosten van de Bosstraat.

De Rupelstreek was jarenlang synoniem voor baksteenindustrie en kleiontginning. De enorme kleiputten zijn vandaag deels door de natuur heroverd en uitgegroeid tot waardevolle natuurgebieden. De putten zijn het geliefkoosd biotoop van de rugstreeppad, die vroeger vrij algemeen voorkwam in de talrijke kleiputten in de Rupelstreek, maar nu steeds zeldzamer wordt. Rond de baggerputten vind je pioniersbossen, rietvelden, grote vijvers en tientallen kleinere poelen, ideale biotopen voor riet- en watervogels. In deze poelen leeft de zeldzame kamsalamander.

Rupel & 't Steencaycken

Provincie Antwerpen, De Schorre en Natuurpunt werken samen met Wienerberger, de laatste kleiontginner van de regio, aan diverse projecten voor de instandhouding van deze zeldzame amfibieënsoorten.

Volg nu richting knooppunt 103 doorheen Provinciaal Recreatiedomein De Schorre. Ga daarna verder via de sportterreinen naar knooppunt 202 en vervolgens naar knooppunt 201.

Via een tunnel onder de Kapelstraat bereik je de Rupeldijk. Ondertussen kijk je naar Rupel, met een lengte van 12 km de kortste rivier in het Schelde-estuarium. De Rupel ontstaat door de samenvloeiing van Nete en Dijle, ter hoogte van Rumst. In Schelle vloeit de Rupel samen met de Schelde. Tijdens de wintermaanden wordt de rivier bevroren door duizenden watervogels. Meest opvallend zijn de wintertalingen, sierlijke eendjes, die voedsel zoeken langs de vloedlijn van de rivier. Ook visetende vogels zoals aalscholvers en futen zoeken voedsel in de rivier.

Ga via de Rupeldijk naar knooppunt 100 en vervolgens naar knooppunt 244

Aan Eetcafé 't Steencaycken, een sociaal tewerkstellingsproject, werd door Natuurpunt een bijenhotel voor solitaire bijen geplaatst. Op het infobord over de vissen in de Rupel wordt de rivier en de visvangst van eertijds voorgesteld. Tot omstreeks 1900 waren er in de Rupelstreek immers bloeiende vissersgemeenschappen actief. Watervervuiling betekende de doodsteek voor de vissen en de visserij. Gelukkig is het tij nu gekeerd en zwemmen er opnieuw een 30-tal vissoorten in de Rupel.

Hier kan je best een ommetje maken om het Nautisch bezoekerscentrum te bezichtigen. In Aula De Ridder kan je voor of na je wandeling een prachtige tentoonstelling bekijken over het verleden en het heden van de rivier.

Recreatiedomein De Schorre

Ga daarna verder via de voetbalterreinen naar knooppunt 102 en vervolgens naar knooppunt 110.

Je wandelt door een omgevormde kleiput, het Provinciaal Recreatiedomein De Schorre. Hier kan je rustig of actief genieten van sport, allerlei evenementen en de natuur. Grote delen van De Schorre waren vroeger eigendom van de steenbakkerijen. Op het domein zijn nog twee authentieke kleibaggers terug te vinden die verwijzen naar het steenbakkerijverleden. Ongeveer één derde van het domein werd behouden als natuurzone. Hier vind je de pioniersvegetatie die spontaan is gegroeid nadat de steenbakkers hun activiteiten in de kleiput hadden stopgezet.

Onderweg kom je ook enkele elementen tegen van het landschapskunstwerk “Gaandeweg stilstaan”. Dit kunstwerk van Luc De Backer verbeeldt via 17 elementen de het leven op de steenbakkerijen. Je kan ze verkennen met de wandelgids “Gaandeweg Stilstaan” (1,5 km).

Op dit domein bevindt zich o.a. Congrescentrum De Pitte. Aan de balie kan je er terecht voor minigolf, het huren van fietsen en waterfietsen. Hier is ook het openbaar sanitair. Verder op het domein vind je Streekbeleving Rupel. Streekbeleving Rupel huisvest niet alleen het infokantoor van Toerisme Rupelstreek, maar is tevens een netwerkhuis voor een brede werking rond de toeristische ontsluiting van de Rupelstreek. Zin in een drankje? Brasserie De Schorre, gelegen in het groen, is elke dag open vanaf 10u. Kinderen kunnen zich uitleven in de binnen- en buitenspeeltuin.

Wandel nu naar de uitgang van De Schorre richting knooppunt 242. Je wandelt rond de visputten van de Boomse vissers. Ga dan verder naar knooppunt 243.

Gemeentepark Boom

Op weg naar het volgende knooppunt bereik je via een houten brug een bos. Bos N, vroeger Put N, is een oude gedempte kleigroeve die voorbestemd was als woonuitbreidingsgebied. Acties zorgden ervoor dat het grotendeels werd ingekleurd als natuurgebied. Sinds 2008 is het beheer in handen van Natuurpunt. Infopanelen in de beide kiosken vertellen je het verhaal van het verleden, het heden en de toekomst van Bos N. De natuur is hier nog volop in ontwikkeling. Het is grotendeels een spontaan ontwikkelde vegetatie met berken, elzen en wilgen. Vrijwilligers van Natuurpunt bouwden enkele wandelbruggen over sloten en een bewegwijzerd wandelpad met bijhorende infoborden. Samen met plaatselijke scholen werden struwelen (houtopstand van 1 tot 5 meter hoog) met streekeigen en autochtone struiken aangeplant aan de randen van het bos.

Wandel nu door de woonwijk naar knooppunt 105 en ga daarna het park in richting knooppunt 195.

Het noordoostelijk gedeelte van het park van Boom vertoont een landschappelijk-romantische structuur met functionele paden langs verschillende loofbomen (zomereik, paardenkastanje, beuk, treurwilg, esdoorn). Onder deze bomen gaan in het voorjaar de witte bloemen van de bosanemoon in de ochtendzon open en sluiten zich in de namiddag om hun stuifmeel tegen de dauw te beschermen. De beek die je oversteekt in het park is de Bosbeek, de levensader van het park. Het recreatieve gedeelte van het gemeentelijk park huisvest o.a. een openluchtwembad, sportvelden en de vernieuwde speeltuin met FSC-gelabeld hout. Dit kwaliteitsmerk staat ervoor garant dat het hout uit duurzaam beheerde bossen afkomstig is. De bijhorende cafetaria is wellicht een welverdiend rustpunt na je tocht.

Kleiputten vroeger

De Schorre vandaag

Erfgoedrelict

COLOFON

REALISATIE

Gemeente Boom
Regionaal Landschap Rivierenland
Toerisme Rupelstreek vzw
WSV Schorrestappers
ATB de Natuurvrienden

IN SAMENWERKING MET

Boonse Rij- en Jumpingclub, Natuurpunt Rupelstreek, Provinciaal Recreatiedomein De Schorre, Provincie Antwerpen, Toerisme Provincie Antwerpen, Toerisme Scheldeland

Redactie Regionaal Landschap Rivierenland, Gemeente Boom
V.U. Gemeente Boom, Antwerpsestraat 44, 2850 Boom

ILLUSTRATIES

Anita Ceulemans, Erik De Keersmaecker, Toerisme Provincie Antwerpen, Augustijn Buelens, Mie De Backer, Fons Van den Heuvel, Hugo Willocx, Inge Van den Heuvel, Vinck

VERKOOPPUNTEN WANDELKAART WANDELNETWERK RIVIÉRENLAND

www.toerismerupelstreek.be
www.rlrl.be

Het kaartje werd gepubliceerd met de goedkeuring van het Nationaal Geografisch Instituut (NGI autorisatiecode A3346)

MEER INFORMATIE

Gemeente Boom dienst Milieu
03 880 18 55 - milieu@boom.be - www.boom.be
Toerisme Rupelstreek
03 880 76 25 - info@toerismerupelstreek.be
www.toerismerupelstreek.be
Regionaal Landschap Rivierenland
015 21 98 53 - info@rlrl.be - www.rlrl.be

MELDPUNT ROUTEDOKTER

Ontdek je een probleem tijdens je wandeling? Is er een bordje verdwenen of ge vandaliseerd? Vul het meldingsformulier in op www.routedokter.be. Op diezelfde website vind je bovendien up-to-date informatie over werken en omleidingen door evenementen zoals Spartacusrun, Tomorrowland, ...

Help mee aan een mooi en proper landschap en neem je afval mee naar huis!

WAAR TE VERKRIJGEN?

Infokantoor Toerisme Rupelstreek - APB De Schorre

Schommelei 1 bus 3, 2850 Boom

T +32 (0)3 880 76 25

E info@toerismerupelstreek.be - W www.toerismerupelstreek.be

Ecohuis 't Kleibrood

's Herenbaan 129, 2850 Boom

Regionaal Landschap Rivierenland vzw

Hallestraat 6, 2800 Mechelen

T +32 (0)15 21 98 53

E info@rirl.be - W www.rirl.be

Vlaanderen
Vlaamse Gemeenschap
Flemish Community

REGIONAAL LANDSCHAP
RIVIÉRENLAND
Large Scheldt, Oost- en West

